

Op de foto!

"Iedereen moet volgende week maandag komen!"

Frans Mulder, kleermaker in Beverwijk, zichzelf de pater familias beschouwend, overvalt zijn vrouw en kinderen met zijn beslising. Maar het is wel te begrijpen. Elke zichzelf respecterende man, overtuigd dat hij zijn talenten op deze aarde goed aanwendt en zichzelf succesvol beschouwt, heeft aan de muur van de zondagse voorkamer een groepsfoto van een voltallige, gelukzalige familie. Hijzelf zal dan trots vanaf het midden van de achterste rij op allen neerkijkend het middelpunt zijn. Moeder en de vier zonen en twee dochters en hun aanhang, kinderen en kleinkinderen, hoe klein en jong dan ook, zijn verordonneerd om op deze wat druiligere dinsdagmiddag aanwezig te zijn. Aan de wensen van deze pater familias is immers niet te ontkomen, streng als hij kan zijn, het onbetwiste hoofd van het gezin, zijn gezag ontleend aan hetgeen de Bijbel zo goed heeft omschreven, althans in zijn ogen en volgens zijn eigen, immer juiste lezing. Iedereen die volgens hem op de foto hoort te zijn, is dus aanwezig. Het hoofd van de familie, zijn snor netjes bijgepunt, staat vanzelfsprekend schuin achter zijn vrouw die ook vandaag haar permanente vermoeidheid niet uit het bleke gezicht kan krijgen. Naast haar het jongste kind, en een kleinkind van amper acht maanden stevig aan de forse borst gedrukt.

Waarom juist nu in 1888 een groepsfoto van allemaal met een gemaakt gelukkige uitstraling moet worden gemaakt, blijft een raadsel voor de oudste zoon van de vandaag wel erg trotse kleermaker. Het is tenslotte geen bijzonder jaar voor de kleermakerij en het is ook niet echt een kroonjaar voor zijn vader. Zijn vader heeft hem niets verteld ook al draagt hij als oudste zoon zoals de traditie wil, de naam Frans, zij het met de toevoeging 'Jr.'. Die twee letters moeten aangeven dat hij de jongere is en de oudere in alles zou moeten volgen. Tot hij naar de kleermakervakschool ging, heeft iedereen hem gewoon Fransje genoemd, ook al had hij aan dat verkleinwoord een bloedhekel. Maar nu gaat hij door het leven als Frans Mulder Jr., voor vrienden en betere kennissen gelukkig gewoon als Frans. Toch staat hij hier vandaag in deze onbekende ruimte een beetje verloren tussen de anderen, en wordt hij door zijn vader niet echt behandeld als een eerste onder de gelijken, laat staan als de gedoodverfde opvolger.

De fotograaf heeft het zaaltje geregeld achter een plaatselijk café vlak bij de protestantse kerk. Gelukkig beschikt het dranklokaal over een achteringang, waar allen bijna stiekem door naar binnen zijn geglipt. Andere leden van de Vergadering hoeven niet te weten dat zij nu vlak bij dit gebouw van verlichte gelovigen bij elkaar zijn. De ruimte is versierd met twee gipsen pilaren aan een achterwand met een onschuldig reliëf van druivenranken, dat in de ogen van de fotograaf de juiste statigheid uitstraalt voor een groepsfoto. De pater familias wilde eigenlijk dat de foto genomen zou worden in het donkere zaaltje van de Vergadering waar hij met zijn gezin alle zondagen zingend en luisterend doorbrengt. Gelukkig hield de fotograaf zijn been stijf en heeft hij het aangedurfd tegen de wens van de klant in te gaan tijdens een voorgesprek ruim een maand geleden. Zijn verhaal dat de lichtinval daar echt niet voldoende is in zijn ogen, werd uiteindelijk geloofd. Zo staat het hele gezin met aanhang nu bij elkaar in een ruimte waar Frans Mulder eigenlijk niet gezien wil worden door zijn medebroeders. Later wordt wel vol trots naar de foto gewezen, maar nimmer wordt verteld waar hij genomen is, indachtig zijn adagium dat je anderen toch niet alles hoeft te vertellen.

De jonge Frans kijkt wat verveeld rond bij het opstellen van het gezelschap, dat nu al bijna een half uur aan de gang is. De fotograaf laat zich niet van de wijs brengen door het groeiende ongeduld van het gezelschap en negeert zelfs de opdrachtgever die denkt dat hij alles in de hand moet houden. De lengte van de aanwezigen moet vloeiend in elkaar overgaan, herhaalt hij wel vier, vijf keer; iedereen moet dus op een plaats komen te staan waar hij of zij het beste uitkomt. Dat is bij deze groep wel een uitdaging, want zichtbare verschillen in lichaamsbouw zijn niet echt waarneembaar. Natuurlijk, iedereen is goed gekleed, dat is zeker geen reden tot zorg, maar ze zijn

allemaal nogal gedrongen van formaat, recht in de schouders en gezegend met korte, sterke benen, die nog niet veel weelde hoeven te dragen. Een klein plankier achteraan wordt geregeld, zodat diegenen die naar de achterste rij worden gedirigeerd plots langer lijken en als het ware op de anderen neerkijken. De pater familias aarzelt geen moment om daar in het midden te gaan staan, gewend als hij is om zich boven allen te stellen.

In de ogen van Frans Jr. is het toch een vreemd gezicht de ganze familie Mulder hier samen, ogenschijnlijk in harmonie, te zien staan. Jammer van de achternaam, Mulder past niet echt bij hen. Ze hadden eigenlijk 'Schneider' of 'den Kleerenmaeker' moeten heten, aannemende dat eeuwen geleden een van hun voorvaderen als kleermaker is begonnen en geen graan heeft hoeven vermalen tussen twee zware molenstenen, voortgedreven door wieken, draaiend in de hier altijd aanwezige wind.

Frans Jr. is nog steeds boos op zijn vader dat zijn aanstaande bruid Cornelia, niet op de foto mag. Zijn moeder is daar ook niet tegen ingegaan tot ergernis van Frans. Hij is dan wel de oudste van de zeven kinderen, maar het is hem steeds duidelijker geworden dat hij in zijn geboorteplaats over een paar jaar niet als zijn vader als opperbaas op de kleermakerstafel zal zitten. Na een paar jaar ploeteren heeft hij weliswaar alle diploma's op de kleermakersvakschool behaald en zou hij met zijn vader moeten gaan optrekken. Dat is tenslotte de traditie, niet alleen in de beroepsgroep, maar vooral ook in de familie. Hij heeft niet voor niets de naam van de stamhouder, Frans, zo is het altijd al geweest en zo zal het zeker blijven. Als hij straks kinderen heeft, zal naamgeving niet leiden tot hoofdbrekens en echtelijke woordenwisselingen. De eerste kleinzoon zal weer Frans heten, dat weet hij nu al.

Lang heeft Frans Jr. aangenomen dat zijn vader hem beschouwde als zijn opvolger. Maar hij merkt daar niet veel meer van. Nico, zijn twee jaar jongere broer, wilde tegen alle gewoontes en aannames in, ook naar de kleermakersschool en hij deed dat ook nog met veel plezier en overgave. Nu is hij de oogappel van zijn vader, heeft Frans maar al te goed gemerkt. Ook al is zijn jongere broer duidelijk een maatje kleiner dan de rest, hij staat nu wel pontificaal naast zijn vader op de achterste rij, ook al heeft de fotograaf daar andere gedachten over. Twee dikke boeken zijn de oplossing en maken hem even groot als zijn trotse vader.

"Als mijn broer in de zaak de eerste viool mag gaan spelen, dan heb ik daar dus niets meer te zoeken."

Die gedachte gaat al weken door Frans' hoofd. Hij ziet steeds meer spookbeelden waarbij hij een soort werknemer van zijn jongere broer is. Dat gaat niet werken,